

XXXIII

6/2019

КОЛЕ НЕДЕЛКОВСКИ

НАР. БИБЛИОТЕКА
СОФИЯ
№ 5348
1941 г.

ПЕШЪ ПО СВЕТОТЪ

СТИХОТВОРЕНИЯ

ДЕЛЪ ПЪРВИ

10001

С	О	Ф	И	Я
1	9	4	1	

== НА МЛАДИТЕ —
МАКЕДОНСКИ БОРЦИ ==

10630

Пещъ по светотъ

(поема)

Песна първа

Грей о, мила месечино сяно,
грей и огре мой страденъ родъ,
во мачна душа шепни му тайно
за дните нови подъ златенъ сводъ.

И ете и я тръгнуамъ рано,
протегамъ рака со пламнатъ гласъ,
прости, о земьо, со сърце збрано
дойде той пусти най-грозенъ часъ.

Я знамъ за дните тежко ке върватъ,
ни гласъ ке чуямъ отъ народъ свой,
години църни жили ке здърватъ,
може и в кървавъ да паднамъ бой.

А кой ли живъ ке изтрае така,
да скрие днитъ во гробенъ сонъ,
всредъ тежко робсво и гладъ и мака,
да лежи кротко на ладенъ тронъ.

Па що е животъ и погледъ стреленъ
ако не борба за народъ милъ
во дните тежки да бидешъ веренъ,
да развеешъ смъртъ надъ тиранъ гнилъ.

Знамъ, о роде, ке дочакашъ слава,
може и екъ отъ судбата лошъ,
може со болка да преклонишъ глава,
да скриешъ сърце отъ дигнатъ ножъ.

И се па, айде, к изтраешъ во вѣкъ,
ке бидешъ пазачъ на день и нокъ,
стра и трепетъ ке сеешъ со редъ, —
заклученъ вулканъ со грозна мокъ.

* * *

Водиме, айде, ти патъ мой прашень,
запази споменъ отъ мойотъ трагъ,
до дека животъ — поройотъ страшень
ме врати на роденъ прагъ.

И тогай моренъ нема да шепнамъ
за споменъ со засипнатъ гласъ,
а бурно, ехъ бурно ке викнамъ
ете не, братко, най-срекни насъ.

Ой ти, Вардаръ. шуми, играй,
шуми играй отъ жалови,
до дека ни стари майки
глуво шетатъ низъ дворови.

И со шепотъ низъ умъ трещень
чеда свои споменуатъ,
о Криволакъ, со крѣвь светень
църни дни се изминуатъ.

Шуми Вардаръ, жално стенка,
тракя се о каменъ брегъ
кротко шетка църна сенка
изплакуе свойотъ векъ.

А тирани врадостъ жежка
прославуатъ денотъ пръвъ,
що со тугя, кръвь юнашка
стасале си земенъ врвъ.

* * *

Кой ке ти душо помогне,
кой ке ти младостъ поврати,
ако не смеотъ народенъ,
ако не животъ прероденъ.

Каде, о пать, се извивашъ,
кой споменъ ке ми разбудишъ,
душа ли па ке разтресешъ,
рани ли ке ми превързешъ?

Па ли за бой, ехъ подигнатъ
отъ страденъ народъ прокълнатъ,
ели за дните престари,
кога е скиналъ синджири.

Айде ме води, преведи
предъ какви да се спомени,
само средъ светъ ме изведи,
сърце ми чисто остави.

* * *

Разцвете небо муграво
кръваво сѣнце огреа, —
надъ тиа земя студена
чуденъ се покровъ постила.

Народъ ли мой ке насмеешъ,
о сѣнце мило, весело,
векъ кога страшенъ пребродиль
и го со болка товариль.

Бунтотъ е тука народенъ —
„дигнатъ за животъ свободенъ“,
копнежъ на млади контета
за власъ и слава проклета.

Човъкотъ вчера замисленъ
полия църни раздробилъ,
вековни карпи разнищилъ
и буйни гори изплашилъ.

А тука пушка притегналъ,
кукя и свидни оставилъ,
с пламенъ отъ очи юнашки
небо и земя запалилъ.

Екнале, пицатъ ф темнина
два света векъ надтегнуатъ
као да бура ф планина
борба со просторъ повела.

Викнале робски векови,
гръмналъ и султанъ изедникъ,
со сили ете последни
за дни се боратъ слободни.

Остана време стемнето,
несрекни майки разплака —
кай ке си чеда прибератъ,
кай ке си векъ да векуятъ.

А вие клети айдуци
отъ огинъ раци дрѣпнафте,
пламенотъ уще не вифналъ
и се во дворци прибрафте.

И средъ той блесокъ приказенъ
далеку отъ болъ народенъ
во страстенъ пиръ се спуцифте
немиренъ дуфъ да смирите.

А надъ васъ ей си легнуять
клетви за векъ да векуять
и срамните ви иминя
темнина ке ги покрива.

Ай салъ ти, Гьорче разодуй
знамъ оти светъ ти дотегналъ,
тежка си глава подпирай
кай що ти народъ издийналъ.

Гоце си протесъ подигна,
изведе силна дружина,
а ти си назадъ остана
сведокъ за правда народна.

Дваица бефте юнаци —
гении отъ родъ народенъ,
пуцифте стръвни тръговци
во срамъ да върлатъ Илинденъ.

* * *

О Солунъ, Солунъ, гранитенъ камень,
ти пать на борби, на стра и кръвь.
колку низъ тебе тиранинъ земень
палилъ и грабалъ со бесна стръвь.

Ти роди до две иминя славни —
чеда и мокъ на целъ еденъ светъ,
кои во дните най-тежко темни
зариа нощъ во варварски векъ.

И сега течатъ векови светли
на наширь и долждъ со твоата речъ,
само тебе, мой маченикъ клети,
те гмечи тежокъ тирански мечъ.

Но па си ей, со песната мокна,
со бурниотъ животъ на Егея братъ,
но па си ей, со надежда сяйна
за светли дни, за нокьотъ драгъ.

* * *

А кай криешъ твоята радостъ
у колку тиа джбина
отъ нокьотъ, що разнесе радостъ
низъ мрачната ширина.

Со уплафъ ти запраша светотъ
Мой ли се тия синови,
що решилие дните да скусатъ
на рани ми кръвави.

И погледъ ти в истина маченъ
виделъ ли друга милина,
као Орце, бунтовенъ, мраченъ,
що гине за светлина.

А Пиринъ, Олимпъ свѣтнале гледатъ,
со гордитѣ ворвови
и коски на юнаци пазатъ,
средъ бури и снегови.

Салъ една, сенка се сени
надъ модрата рамнина
и гледа образъ да смени
за по-нови времена.

Самъ ли си, Беазъ-куле сраменъ
низъ земява кръвава,
та свивуешъ сръце отъ каменъ
во морската долбина.

Ай дигни разсей си погледъ,
ке видишъ разпръснати
колку история дзидатъ
отъ зандани стемнети.

И гордо со кръвните браќа
си дружно почеќайте,
со крайотъ на нашата маќа
во срамъ да изгорите.

* * *

О Пиринъ, буйна планино,
мачна ми душа постана,
заръ тука патъ ке до одамъ,
заръ тука светъ ке догледамъ.

Крени се, айде, покрени,
земи ме в'буйна пазува
и ми со шепотъ разкажи
за Гоце и за дружина.

Чи очи па ке останатъ,
кога надъ тебе прелетатъ,
отъ радостъ да не размъскатъ,
светови да не разпрашатъ,

О Пиринъ, не ме оставай
вода и земя раздиплуй,
векови тука минале,
тежокъ си родъ оставиле.

Каде е Гоце прошеткаль
со своя силна дружина,
каде е Яне извикаль,
тиранинъ каде изплашилъ.

А порой и ти планински,
чедо на честь и чистота,
ти сега брѣзашъ айдутинъ
гласотъ на Яне присвоилъ.

И мокъта страшна, бунтовна
и вера вечна народна,
грабналъ си стрѣвно заграбалъ
и во нокъ темна кинисалъ.

Какво си клетникъ замислилъ
негде ли бунтъ ке покревашъ
аберь ли брѣзъ да направишъ,
отъ робство ли да куртулишъ.

Ти низъ кръвъ срамна премина,
во кавга брака остави
И викъ надъ Пиринъ айдушка
отъ робска земя неслушашъ.

Запри, о клетникъ, почакай,
запри и смъртта прекини
у братски души запали
слога за борба достойна.

А сега айде, прощевай,
земйо на маки вековни
и я те църна преминафъ
со страдна душа останафъ.

* * *

Песна втора

Бодни, о поетъ, твоята муза
да летне надъ разширень светъ,
да пее со горчива солза
за гладни подъ робски гнетъ.

А па ти айде, потривай раци
предъ големци со сладокъ смефъ
и продавай дедовци, внуци
да наполнишъ жабешки мефъ.

Слушай, о народъ, поцърнетъ,
ей тия песни викнати
за твойотъ животъ изтегнатъ,
за твоите солзи бликнати.

Заръ уще смефъ не достаса
до твоя уста смръщена,
заръ уще гнефъ си притискашъ
да не се диво насмеешъ.

О, роде, какво дочека,
време ли, светъ се изродилъ,
ако ти песна наредатъ,
кожата ке ти продадатъ.

Кой ли па слепъ е останалъ,
кой ли се кукналъ оглувенъ,
па да со мака разбере
дзверотъ за ощо копнее.

Ей и друзи светъ веселятъ,
пискаты, радостъ сеятъ,
као да ти оро виешъ,
а не ф солзи гниешъ:

И на сегде викъ издигатъ,
и во надежъ горатъ —
ехъ заръ борба да поведатъ,
друзи ке го сторатъ.

Кой ли сега па ке слуша,
како робъ се тракя,
кога горда ей Витоша
сладокъ смефъ ни пракия.

И отъ таа темна гора
Песни наши ора
ке се виятъ, ке се веятъ
надежда ке сеятъ.

* * *

Ай вие, чеда народни,
в истински славни юнаци,
викнете, гръмъ издигнете
за да си животъ смирите.

И тогай робство крѣваво
векови ке го покриатъ,
само отъ тажни приказки
светови ке си разбератъ.

1941

Връчатъ се дните, години летатъ,
кръвави бразди по нифъ се виятъ,
полни со екогъ отъ злоба жолчна,
плачеви солзи отъ болка вечна.

А с мокъта страшна народотъ вика,
отъ очи лута пизма му блика —
вървете ей, не въртете глава,
чекаме друзи—гордостъ и слава,

И се па уще здивени, бесни
креваат викъ за времиня лесни,
со страшна врева небо ке урнатъ
за маченъ народъ правда да туратъ.

Викнале, пишчатъ со сиотъ печатъ —
За кого сега радостъ па готватъ,
за васъ ли майки, с немокни чеда,
що векотъ солзив' животъ ви глода.

За вифнатъ край ли со небо сроденъ,
разлеалъ вулканъ лутина своа,
ели за народъ обосель, гладенъ,
со жалъ се сака помокъта срамна.

О, пиръ да сторатъ тробело славенъ
западни кони со кумиръ сраменъ —
народи, цели во мракъ да фърлатъ
во потъ и солзи за да се скапатъ.

„Еве ви, браќа, жени и керки,
светли и чисти роснени капки —
ядете, пите, души насладете
и си буйни страсти усмирете.

Европа сета васъ ке ве слави,
венци ке китатъ вашите глави, —
нашите сърца за споменъ веченъ,
ке носатъ дните на светофъ срекенъ“

Кръвници клетки — па що да сторатъ!
в живототъ кога само си горатъ,
народни коски само да глодатъ,
плачеви, пепель сегде да гледатъ.

Па кой низъ светофъ разсеа смъртта
с мрачи му дните-ширина църна,
па кой со злоба насърчи стръфъта,
за гнабежъ по виделина сяйна.

Ете, о свете, погледай — идатъ
тирани нови кръвь да ти пиятъ,
со буйни химни в сонъ да те ставатъ
со тежки лаги за да те ранатъ.

Но само една песна ти знаешъ —
векови що се пеале — пеатъ,
и сега в будно срце я пазишъ —
тирани в борба за да си згазишъ.

Гласъ отъ Македония

О, трайте, трайте, тирани недни.
доста се тия лаги и злоба —
пакостенъ гласъ отъ устите гадни
надъ мойотъ народъ у секоа доба.

Та ете веке векови цели
пашка и стенка отъ волци гости—
за брата виятъ кой да го дели,
за да му глода сувите коски.

Па нека сега самъ да си реши
со своа воля судба и сева,
в живототъ еднажъ самъ да се теши
д' издигне славно свой родъ безъ врева

Та Шаръ и Пиринъ дружно да викнатъ
родната песна в небеса темни
и бурниотъ Егей—на векъ да плиска
тежкиотъ гласъ на новитѣ химни.

Вракияне

О, страдна земйо, юнашка,
отбради образъ набразденъ,
одви и сърце поврати
отъ лути рани вековни.

Еве ти чеда погледни,
радоста твоа, майчице,
со очи полни, правдини
гордостъ за светъ и светлина.

Зощо охъ, така немеешъ,
уще ли не си веруешъ,
или ти сила истина,
майчински да не погледнешъ.

Разбрафъ, о грозна грешнице,
майка на църни сираци,
земя на коски пръснати
отъ борци — млади юнаци.

А за насъ, майко, не прашамъ —
гладни и голи скитници —
колку си горка тлеала,
колку си отрофъ гътнала.

Ай нека тиа останатъ —
темни и стари времиня,
а сега гради разгърни,
свойте си чеда прибери.

И викни, майко, извикай
радось и песни изтури
за твойте гладни сираци,
за твоите клети скитници.

Во Тугина

Разгоруй небо, разгоруй,
огньови буйни, пламени,
фърлай и диво разфърлуй
низъ таа земя стемнета.

Па ако негде догледашъ
моме со образъ увилень,
смили се, сърдце смириму
и го со надежъ зарадуј.

Оти я се сумъ далеку —
ширна не дели ширина,
а в гради млади долбоко
сладокъ ни споменъ остана,

Уфъ, се той патъ се извива,
проклето сѣнце одмина,
межва свесъ ми завива,
ахъ либе, таа тугина.

Се така ли ќе живеамъ —
тугино, болка нај-лута,
безъ да си младостъ приберамъ
крај либе радостъ долбока.

На поета

Кажи, певецъ, що те мачи,
що не знаешъ нигде миръ,
страденъ викъ на сегде — ячи
отъ душа ти—земна ширъ.

Свойте болки ли си пеешъ,
тегла ли за народъ твой,
та се така солзи леешъ,
низъ сиотъ си животъ свой.

Елъ низъ пламнатъ умъ ти минатъ
първи дни отъ роденъ край,
па се гърчишъ да не летнатъ
и ти смрачатъ сърце сѣй.

Любовъ в гради ли те гори
и те плаши страшенъ свень,
сърмртенъ поклонъ ли те мори
за богатство срамна тленъ.

Пей, о братко, пей за народъ
и му песни бурни дай,
та со мокъ да урне сводотъ
отъ робство надъ роденъ край.

Поздравъ . . .

На Венко Марковски

Поздравъ, о певецъ, со венецъ славенъ,
отъ твойотъ народъ подарокъ скапъ,
изплетенъ в борби отъ векови носенъ
за чедо свидно со долбокъ тракъ.

Ти чекоръ ширишъ предъ остра сабя,
изтурилъ тиранъ връзъ тебе ядъ,
ти чекоръ ширишъ предъ лута ламя,
що грабналъ стръвно твой роденъ прагъ.

Но народъ погледъ во тебе заплелъ
и гордо върви со чекоръ твърдъ,
кръвнишки камшикъ ли ке го запре
да дзида днитъ со славна смъртъ?

Вървишъ, вървишъ предъ остра сабя,
те тера властенъ тиранинъ клетъ,
а дуфъ ти мокенъ средъ народъ—гламя
му грее патотъ за срекенъ светъ.

Нека го, нека дивее клетникъ
и шири крила надъ твойотъ край,
нека го, нека самъ си е кобникъ
за дните свой со църенъ край.

Майка и синъ

Кажы, о майко, кажы ми,
зошо сы уста затворы,
далы те болка прободы,
елы ты сърдце скамене?

Далы па я те нараныфъ —
младостъта шо сы оставыфъ
нызъ тугы земыи заодыфъ,
народны макы загледафъ?

Кажы ми, аыде продумай,
кажы ми, шо да напыравамъ —
земя и светь ке превъртамъ
салъ да ты душа оттушамъ.

Палати ли да издигнамъ
и слуги, ехъ да разврътамъ,
за да си младостъ изплачатъ
и да си животъ закопатъ.

А низъ нифъ млада невеста
да цвети и да развива
и с песни, майко, весели
снежни да крева постели.

Ели да тръгнамъ безъ гайле
байракъ отъ смефъ да развеямъ
низъ тия пусти меани
со мои мили другари?

Айде, ай не трай прозбори
майко на умъ ми помогни,
па макаръ смъртта смръщена,
младъ да ме отъ светъ откине.

Лулка си глава покрвашъ,
дочу ли пискотъ разнесенъ,
виде ли земя студена,
борци що стръвно прибира.

Ай сега, погледъ завръти,
надежда в сърце поврати,
ти гледа чедо. отгледа
борецъ за свидна слобода.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА - СОФИЯ